ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Οι εξαγγελίες Γαβρόγλου για το σύστημα πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση και η αδυναμία της εκπαιδευτικής Αριστεράς

Του **Γιάννη Χλιουνάκη**

Σχεδόν τρία χρόνια μετά την άνοδο τους στην κυβέρνηση, μέσα σ' ένα δραματικά αλλαγμένο σκηνικό, οι συριζανέλ καταθέτουν επιτέλους την πρότασή τους για ένα μείζον κοινωνικό πρόβλημα, ένα πρόβλημα που στις πολλές πτυχές του αναδεικνύει και συμπυκώνει κρίσιμες όψεις της κοινωνικης χρεοκοπίας που βιώνουμε. Η κυβερνητική πλευρά παρουσιάζει την πρότασή της ως μεγάλη ανορθωτική μεταρρύθμιση. Έχει αυτή τη δυνατότητα κυρίως γιατί δεν υπάρχει πλέον χώρος για ελπίδες και προσδοκίες. Απέναντι σε μια πανάθλια κατάσταση οποιοδήποτε διορθωτικό μερεμέτι μπορεί να φαντάζει λυτρωτική παρέμβαση. Πολύ περισσότερο όταν στο πεδίο αυτό η κυβέρνηση παίζει στην πραγματικότητα μόνη της, χωρίς αντίπαλη άποψη, λόγο και παρέμβαση.

Μια σοβαρή αντιπαράθεση θα εστίαζε στο χαρακτήρα αυτών των διαβόητων εξετάσεων. **Εδώ δεν διαπιστώνεται αν ο α΄ συγκεκριμένος μαθητής διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις και τη συγκρότηση για να ξεκινήσει σπουδές στη β΄ ή τη γ΄ επιστημονική περιοχή αλλά αυτός κατατάσσεται με έναν αριθμό προτεραιότητας, σε σχέση με όλους τους άλλους της ίδιας κατεύθυνσης.** (Οι κατευθύνσεις βέβαια είναι μόλις τέσσερις – πέντε και κάθε μια καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα επιστημονικών πεδίων και επαγγελματικών προσανατολισμών.)

Όλοι γνωρίζουν τα παραπάνω, λίγοι όμως αντιλαμβάνονται πλήρως τη σημασία τους. **Τα παιδιά σύρονται, από τα δεκαπέντε τους, σε μια κρίσιμη για το μέλλον τους διαδικασία γενικού ανταγωνισμού.**

Οι συνέπειες δε θα μπορούσε παρά να είναι ολέθριες. Δε θα σταθούμε εδώ στην τεράστια οικονομική αιμορραγία των οικογενειών ούτε στο ψυχολογικό "τσαλάκωμα" των παιδιών. Λίγα λόγια μόνο για τη μορφωτική καταστροφή που επέφερε η μακρόχρονη εφαρμογή αυτού του εξεταστικού συστήματος, μια καταστροφή που δε γίνεται πάντα άμεσα αντιληπτή, έχει

όμως βαθιές, πολύμοφες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις.

Η δημιουργική αυτενέργεια και η αγάπη για τη γνώση είναι τα πρώτα θύματα αυτού του οδοστρωτήρα που κατεδαφίζει αδυσώπητα το το Σχολείο. Το Σχολείο όμως ούτε μπορεί **ούτε θα έπρεπε να μπορεί** να στηρίξει τέτοιες εξετάσεις κι αυτό το ξεχνούν όσοι εξαντλούνται σε θρηνωδίες για τη γιγάντωση της παραπαιδείας. Το Φροντιστήριο είναι, από κάθε άποψη, ο κατάλληλος "τόπος" για την προετοιμασία που χρειάζεται. Εδώ, με μεγάλο κόστος και προσπάθεια, όσοι μπορούν θα καταρτιστούν στην εφαρμογή εκείνων των τεχνικών που θα τους βοηθήσουν να "γράψουν καλά", δηλαδή καλύτερα από άλλους.

Ακόμη περισσότερο: αν ένα σχολείο θέλει να κερδίσει την αναγνώριση στην "κοινή συνείδηση" της περιοχής του, ο ασφαλέστερος τρόπος είναι να παραιτηθεί από τους ευρύτερους μορφωτικούς και παιδαγωγικούς σκοπούς του και να αντιγράψει τις μεθόδους και τους ρυθμούς του φροντιστηρίου. Η πλήρης αντιστροφή!

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής συνοψίζονται στη φράση ενός μαθητή – υποψήφιου:

> Ό,τι δίνουμε το μισούμε, ό,τι δεν δίνουμε το κάνουμε delete.

Αυτά τα αποτελέσματα έρχεται να συγκαλύψει η -δικαιολογημένη- προβολή εκείνων που κέρδισαν "πρωτιές" στην κούρσα των εξετάσεων. Η αναγνώριση της προσπάθειας αυτών των παιδιών, η εκτίμηση, σε πολλές περιπτώσεις η αγάπη γι' αυτά, δεν επιτρέπεται να μας τυφλώνουν σε σχέση με ότι συμβαίνει παρακάτω, στο "χοντρό λαό".

"Διαστροφικό σύστημα που όμως έχει την εκτίμηση της κοινωνίας". Ο χαρακτηρισμός ανήκει στον καθηγητή **Α. Λιάκο,** υπεύθυνο για μια περίοδο του "Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία".

Ποιες είναι οι αιτίες της εκτίμησης στη διαστροφή; Τεράστιο ενδιαφέρον θα είχε μια συζήτηση για την, πέρα από κάθε λογική, μακροημέρευση του συστήματος αυτού, μέσα από δεκαετίες βαθιάς κοινωνικής αλλαγής και ενώ από πολλές πλευρές επισημαίνονταν όλο και συχνότερα οι καταστροφικές συνέπειές του. Βέβαια καταλυτικό ρόλο έπαιξε το περίφημο **"αδιάβλητο"**, το ένα και μοναδικό προσόν του τέρατος, εξασφαλισμένο από ένα γιγάντιο κρατικό μηχανισμό. Ποια χαρακτηριστικά αποκαλύπτει η προθυμία μιας κοινωνίας να ανταλλάξει τόσα πολλά με την "κρατική βούλα της εγκυρότητας"; Ποιο είναι το μέγεθος του φαρισαϊσμού, για να χαρακτηρίζεται "αδιάβλητο" ένα σύστημα μέσα στο οποίο γιγαντώθηκαν οι ταξικές ανισότητες και οι μορφωτικοί αποκλεισμοί;

Δε θα επιχειρήσουμε εδώ να προχωρήσουμε τη συζήτηση αυτή. Επισημαίνουμε μόνο ότι η τάση για σύγκρουση με τις ισχυρά εδραιωμένες "κοινωνικές διαστροφές" δεν ανήκει βέβαια στα χαρακτηριστικά της κυβέρνησής μας. **Οι πρόσφατες εξαγγελίες Γαβρόγλου συγκροτούν μια εκτεταμένη παρέμβαση στην περιφέρεια του συστήματος που αφήνει άθικτο τον πυρήνα του. Όπως μέχρι τώρα, οι μαθητές θα υποχρεώνονται να συμμετάσχουν σε μια γενική ανταγωνιστική δοκιμασία για να αποκτήσουν ένα αριθμό προτεραιότητας.**

Η τρίχρονη αναμονή λοιπόν δεν προετοίμασε καμιά ουσιαστική αλλαγή. Αντίθετα, έπεισε φαίνεται τους υπουργούς ότι πρέπει να "αναγνωρίσουν τα τετελεσμένα". Με τη δραστική μείωση των μαθημάτων αναγνωρίζεται επίσημα ότι το Λύκειο έχει κύριο σκοπό την προετοιμασία των μαθητών ακριβώς γι' αυτές τις εξετάσεις που για μια φορά ακόμη θα επιβιώσουν αλλάζοντας ντροπαλά το όνομά τους, δε μιλάμε πια για "πανελλήνιες" αλλά για "κεντρικά οργανωμένες" εξετάσεις. Στην πεπατημένη δηλαδή.

Επιπλέον, η προσθήκη ενός ακόμη γύρου εξετάσεων, τον Ιανουάριο -που παρουιάζεται ως προαιρετικός αλλά βέβαια ο ανταγωνισμός όλων εναντίον όλων θα τον επιβάλει αυτόματα ως απολύτως υποχρεωτικό- θα αποδιοργανώσει ακόμη περισσότερο την εκπαιδευτική διαδικασία, θα αυξήσει το φορτίο και το άγχος των μαθητών όπως επίσης τα κέρδη των μεγαλοφροντιστών και μεγαλοϊδιαιτεράδων.

Ποια λοιπόν θα μπορούσε να είναι η αντίπαλη πρόταση; *"Παντού στον κόσμο υπάρχουν εξετάσεις"* διατείνεται με σοβαροφάνεια ο υπουργός Παιδείας, παραλείποντας να διευκρινίσει το χαρακτήρα των εξετάσεων, το τι αποφασίζεται σ' αυτές. **Κι αν σήμερα, στη δεδομένη κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα, "κεντρικά οργανωμένες" εξετάσεις είναι αναγκαίες, καθόλου τούτο δε σημαίνει ότι θα πρέπει να έχουν αυτές ανταγωνιστικό χαρακτήρα, όπως δεν έχουν -για παράδειγμα- οι εξετάσεις για τα διπλώματα ξένων γλωσσών. Κρίνοντας την ικανότητα του συγκεκριμένου υποψηφίου να ξεκινήσει σπουδές σε δεδομένη επιστημονική περιοχή, θα πρέπει να αφήνουν το σε ποια σχολή τελικά θα σπουδάσει κάποιος να αποφασιστεί σε άλλη φάση της ζωής και της εξέλιξής του, μέσα στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.**

Δε θα επιχειρηματολογήσω εδώ σχετικά με τη ρεαλιστικότητα της πρότασης αυτής. Τη θεωρώ πάντως δεδομένη, στο πλαίσιο βέβαια ενός ριζικά διαφορετικού συστήματος πολιτικών επιλογών και προτεραιοτήτων. Στον αντίποδα, η κυβερνητική λογική φαίνεται να κινείται, στο κρίσιμο αυτό πεδίο, με χαρακτηριστική διστακτικότητα και ατολμία που

καθιστά αμφίβολη την εφαρμογή ακόμη και αυτών των επιδερμικών αλλαγών που προτείνει. Επικαλούνται διαρκώς την *“ανάγκη ευρύτερων συναινέσεων”*, σα να ήταν ποτέ δυνατόν να εξασφαλισθεί, σε ένα τέτοιο ζήτημα, η συμφωνία της ΝΔ και των παρατρεχάμενων. Αν μια ριζοσπαστική αλλαγή στην κατεύθυνση της υπεράσπισης των μορφωτικών δικαιωμάτων των παιδιών των λαϊκών στρωμάτων ήταν στον ορίζοντα της κυβέρνησης, τότε βέβαια δε θα επεδίωκε τη συναίνεση αλλά τη ρήξη. Όμως... μιλάμε για τους συριζανέλ και είναι ήδη πολύ αργά.

Ποιος λοιπόν θα φέρει το ζήτημα αυτό στο κοινωνικοπολιτικό προσκήνιο; Σε λίγες περιπτώσεις η απουσία της αριστερής παρέμβασης γίνεται περισσότερο αισθητή όσο εδώ.

Πρόκειται για μια ιστορική αποτυχία, πάνω σ’ ένα θέμα που έχει την ίδια σημασία με εκείνη που είχε, σε περασμένες εποχές, το γλωσσικό ζήτημα και η ανάδειξή του είναι όρος “εκ των ων ουκ άνευ” για τη συγκρότηση κινήματος. Πρόκειται ακόμη για ένα κοινωνικό χώρο στον οποίο δραστηριοποιείται ικανός αριθμός από αξιολογότατους αγωνιστές.

Όλα αυτά παρακινούν τη σκέψη να προχωρήσει πέρα από το φάσμα των γνωστών προβλημάτων της Αριστεράς και να συναντήσει τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του κόσμου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτός ο κόσμος βίωσε “μέχρι μυελού οστέων” και για πολλές δεκαετίες την παρακμή και την απαξίωση του Δημόσιου Σχολείου και φέρει ανεξίτηλα τα ίχνη αυτής εμπειρίας. Ο κομφορμισμός, ο συντεχνιασμός, η ενεργοποίηση φοβικών αντανακλαστικών απέναντι σε ο,τιδήποτε φαίνεται να απειλεί την τάξη της ζωής του είναι στάσεις και καταστάσεις υπαρκτές και διαδεδομένες και δεν ωφελεί σε τίποτα να τις κρύβουμε κάτω από το περίσσευμα ψυχής που καταθέτουν καθημερινά πάρα πολλοί άλλοι. Οι συνδικαλιστικές και πολιτικές πρωτοπορίες του χώρου μοιάζουν με μέταλλο μέσα σε οξύ...

Μπορείς να αντιπαλέψεις οποιαδήποτε δύσκολη κατάσταση. Πρώτα όμως πρέπει να μη φοβηθείς να την αντικρύσεις.